2,5 km - 50 minuten
Fochteloërveen

Natuurmonumenten

Wandelroute voormalige kampen Oranje en Ybenheer, bij Fochteloo

Rond 1940 werden op afgelegen plekken buiten de Randstad tientallen barakkenkampen opgericht voor groepen die van de maatschappij werden afgezonderd of waar geen woonruimte voor was.

De kampen werden in de jaren zestig bijna allemaal afgebroken en de sporen werden uitgewist doordat de terreinen een andere functie kregen. De kampen Oranje en Ybenheer vormen een uitzondering. Sinds 1973 is Natuurmonumenten de eigenaar en liet hier vooral de natuur zijn gang gaan.

In samenwerking met Dorpsbelang Fochteloo en zorgboerderij De Geitenmeijerij zijn de paden hersteld en wordt de geschiedenis via informatieborden verteld. Door de halfverharde paden en de banken is deze route zeer geschikt voor mensen in een rolstoel en wandelaars met rollators of buggy's. De route is niet gemarkeerd.

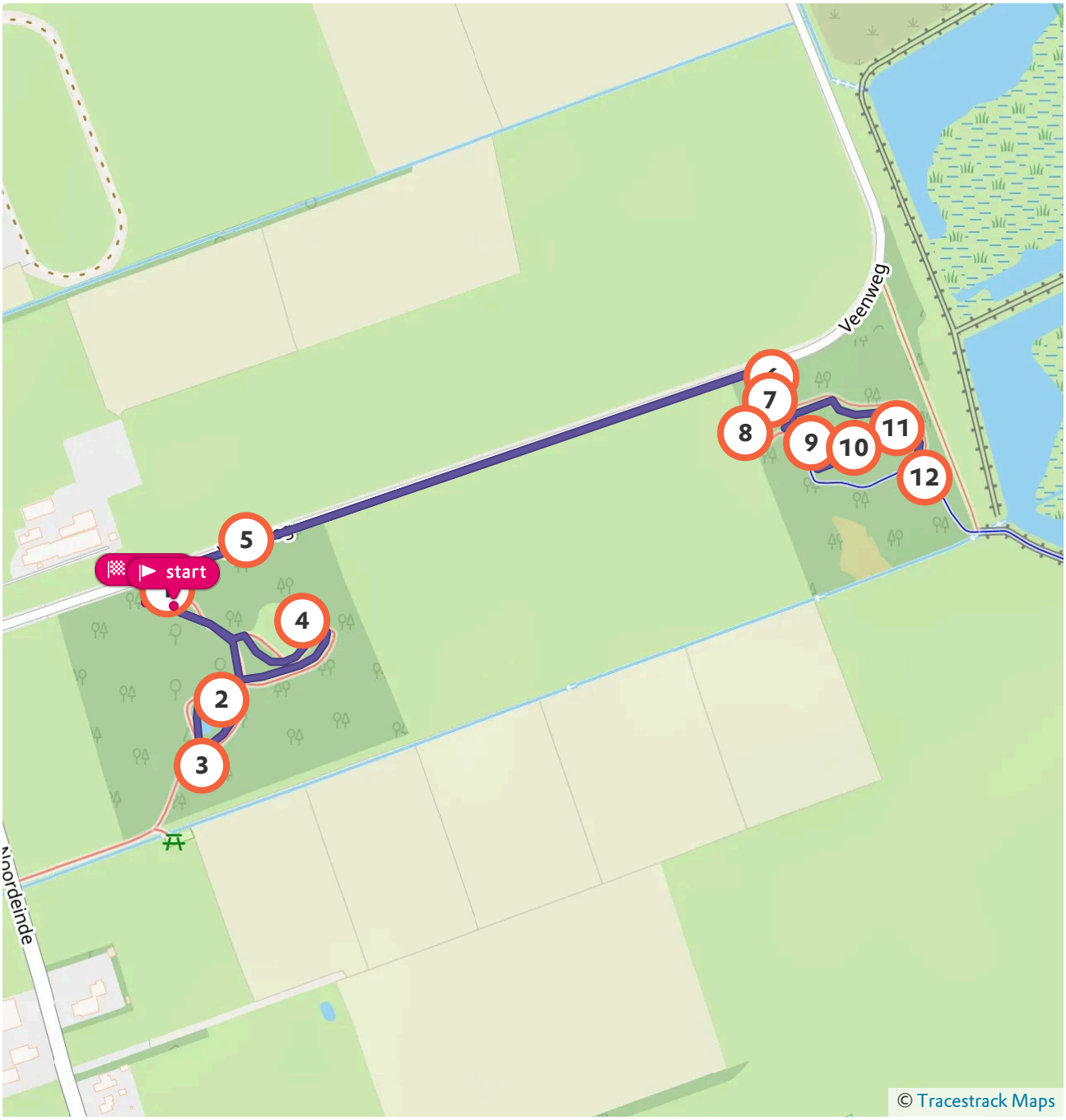
Praktische informatie

Geschikt voor rolstoel

Waar kun je starten

Parkeerplaats Kamp Oranje

Veenweg, Fochteloo (FR)

Veenweg
start
1
2
3
4
5
7
8
9
10
11
12
© Tracestrack Maps

1. Kamp Oranje

Dit kamp werd in 1942 opgericht voor de Nederlandsche Arbeidsdienst, een Duitsgezinde vervanging van de dienstplicht. Bewapende arbeidsmannen zouden een gevaar voor de bezetters kunnen vormen. Daarom werd het geweer vervangen door een schep. Veel jongens die moesten opkomen, werden onderduiker.

Na de oorlog is het kamp gebruikt voor het opsluiten van NSB'ers, vanaf die tijd heet het 'Oranje'. Daarna is het kamp onder andere bewoond door vrijwilligers die in Nederlands-Indië wilden vechten, repatrianten uit Nederlands-Indië en Zuid-Molukkers.

2. Centrale keuken

Tot 1956 werd voor alle groepen bewoners de warme maaltijd in een centrale keuken bereid door een Nederlandse kok met assistenten. Het afvalwater van de keuken had een hoog vetgehalte. De restanten van het afvoersysteem zijn nog zichtbaar.

Als de warme maaltijd klaar was, werd met een metalen staaf op een hangend stuk spoorrail geslagen. Overal kwamen dan de bewoners vandaan om het eten op te halen.

3. Een andere wereld

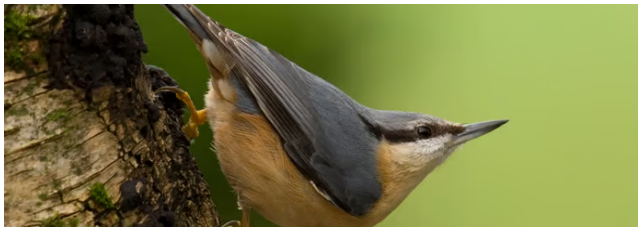
Bezoekers kwamen hier het kamp binnen. Jarenlang was dat een wereld van uniformen en commando's. Later werd het een exotisch stukje 'gordel van smaragd', waar kok Fred Weijler op zondagmiddagen de autochtone Stellingwervers wegstuurde die kwamen 'Amboneessies kiek'n'.

4. Rond de appèlplaats

Het grote veld was in de tijd van de Arbeidsdienst de appèlplaats. Een brandvijver waar zo nodig bluswater uit gehaald kon worden, hoorde bij de standaarduitrusting, evenals vlaggenmasten voor de Nederlandse en de Duitse vlag.

Bij dit punt staan twee bankjes. Ga gerust even zitten en laat de omgeving op je inwerken. De volgende zitgelegenheid vind je bij punt 7 op de kaart. Dit is zo'n 750 meter. Je kunt ook met de auto naar kamp Ybenheer, ook hier is een gehandicaptenparkeerplaats aanwezig.

5. Stukje lopen naar kamp Ybenheer

Vervolg het pad en loop terug naar de parkeerplaats. Vanaf de parkeerplaats ga je in noordoostelijke richting de Veenweg af. Na 560 m is rechts de ingang van voormalig kamp Ybenheer. Ook daar is een gehandicaptenparkeerplaats aanwezig.

6. Kamp Ybenheer

Kamp Ybenheer werd in 1940 gebouwd. De bedoeling was om werkelozen die arbeid in Duitsland weigerden of hun werk in Duitsland verlieten, in dit soort kampen zo hard aan te pakken dat ze toch maar voor werk in Duitsland kozen.

Vanaf het voorjaar van 1942 is het kamp gebruikt door Joodse mannen, die door Duitse maatregelen werkeloos waren geworden. Zij moesten zich melden in dit of een vergelijkbaar kamp. Hier moesten zij ontginningswerk verrichten op een hongerdieet. Begin oktober 1942 werden de mannen lopend met hun bagage naar kamp Westerbork opgejaagd. Vanuit Westerbork leidde hun weg onherroepelijk naar vernietigingskampen in Polen.

In het laatste deel van de oorlog woonde hier een groep jongens van een vakopleidingskamp bij Ommen. Hun gebouwen waren opgeëist door de Duitsers. Er zaten ook onderduikers bij. Ook een deel van de Limburgers die in die periode naar Groningen, Friesland en Drenthe werden gestuurd verbleef in Ybenheer.

Rond 13 april 1945 werd deze gemeente bevrijd. Ybenheer kreeg naast de al aanwezige onderduikers, jongens uit Ommen en Limburgers die nog niet terug naar huis konden, ook nog eens meer dan honderd vrouwen en kinderen te verstouwen die waren opgepakt omdat ze aan de ‘foute’ kant hadden gestaan.

7. Joods herinneringsmonument

Monument ter herinnering aan het Joodse werkkamp. Op de gedenkplaat is een tekst van Jacqueline van der Waals aangebracht:

'GEEF MIJ DE MOED OM ONRECHT TE ONDERKENNEN
OOK WAAR 'T DOOR EEUWEN VAN GEBRUIK GEWETTIGD WORDT,

DE VASTE WIL AAN ONRECHT NOOIT TE WENNEN,
OOK WAAR DE MACHT, HET WEG TE NEMEN, SCHORT.'

Bij dit monument vind je een zitgelegenheid. Het volgende bankje vind je op ongeveer 50 meter afstand, vlak bij punt 8. Tussen punt 9 en 10, 65 meter vanaf dit punt, kun je ook even uitrusten.

8. Voormalige zandbak

In 1951 kwamen 4000 Zuid-Molukse militairen overhaast met hun gezinnen op dienstbevel tijdelijk naar Nederland. In Indië dreigden ze gemangeld te worden tussen verschillende politieke en militaire belangen. Vanuit Nederland zou gezocht worden naar een oplossing. De mannen werden ontslagen en kwamen met hun gezinnen terecht in afgelegen barakkenkampen, waaronder Ybenheer en Oranje.

Onder de tweehonderd Molukkers die in 1951 deze kampen gingen bewonen, waren leerplichtige kinderen die niet genoeg Nederlands kenden om naar een Nederlandse school te kunnen. Op Ybenheer kwam een schoollokaal waar de Molukse meester Pattinama de Maleissprekende kinderen voorbereidde op het Nederlandse onderwijs. Later kwam hier een kleuterschool en een omheind speeltuintje met een zandbak. De betonnen rand daarvan is hier nog zichtbaar.

9. Het hart van het kamp

Tot 1946 werden de kampbewoners ondergebracht in twee lange barakken die in V-vorm stonden. De beheerder kon vanuit zijn woning, die achter de betonnen bak stond, alles dan goed in de gaten houden.

Je komt hier een bankje tegen. De volgende zitgelegenheid ligt op 80 meter afstand.

10. Drinkwater

Als ergens veel mensen bij elkaar wonen, is schoon drinkwater essentieel om ziektes te voorkomen. Op deze plek stond het gebouwtje waar grondwater werd gezuiverd. Begin jaren zestig kwam er waterleiding naar Fochteloo. Om de leiding niet te zwaar te belasten, kwamen op de kampen reinwaterkelders die ’s nachts werden gevuld.

11. Dubbele solidariteit

Op het middenterrein stonden twee vlaggenmasten. Op deze plek werd elke dag de RMS-vierkleur gehesen (Republiek van de Zuid-Molukken). Voor Molukse KNIL-militairen was trouw aan het koningshuis en de Nederlandse vlag een bijna heilige zaak. Met name tijdens de Japanse bezetting hadden ze veel doorstaan omwille van die vlag. Daarom werd in Ybenheer ook de Nederlandse driekleur elke dag ceremonieel gehesen aan een mast die bij het pompgebouw stond.

Dit bankje biedt je de gelegenheid om uit te rusten en van de omgeving te genieten. De eerstvolgende zitgelegenheid is het bankje bij punt 7 en is 125 meter vanaf dit punt. Op zo'n 165 meter vind je de parkeerplaats.

12. Jaren later

De boeren die het land gebruikten - dat met veel moeite door de contractbrekers en Joodse dwangarbeiders was ontgonnen -, moesten accepteren dat tegenwoordig levend hoogveen daar belangrijker is dan hun bedrijf. Wie het betonpad een stukje het bos uit en omhoog volgt (steil stukje voor rolstoel), heeft vanaf de dijk uitzicht over een prachtig hersteld stukje natuurgebied van het Fochteloërveen.

13. Eindpunt

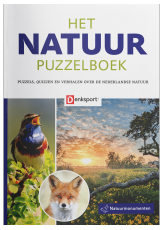
Dit was de route langs de voormalige kampen Oranje en Ybenheer. De boswachters hopen dat je hebt genoten. Voor meer mooie routes, kijk verder op deze site of download de gratis route app van Natuurmonumenten.

Wil je gebruik maken van een aangepast toilet? De dichtstbijzijnde vind je bij zorgboerderij De Geitenmeijerij.

Natuurmonumenten app

Download nu de nieuwe Natuurmonumenten app. Met deze app navigeer je makkelijk op al onze routes. Ben je lid? Koppel je lidmaatschap in de app en je hebt je ledenpas altijd bij de hand

Meer info

Nieuw: Het Natuur Puzzelboek

Het Natuur Puzzelboek: een boek van 160 pagina's vol puzzels, verhalen en weetjes over de natuur in Nederland. Leuk om zelf mee aan de slag te gaan of om cadeau te geven. Je bestelt 'm op

nm.nl/puzzelboek